

Karl Ove Knausgård és noruec però viu a Suècia des de fa anys. La seva sèrie de llibres autobiogràfics ha sigut un fenomen literari els últims anys

Alicia, a través de la literatura (a l'ascensor)

POSEM QUE UN DIA, A L'ASCENSOR, us trobeu Alicia Vikander. No rigueu, de més verdes en maduren. ¿De què li podríem parlar –descarteu, sisplau, preguntar-li si és realment Alicia Vikander– per semblar sofisticats i cultes...? Si, com jo, adoràveu les trenes impossibles, les pigues de xocolata i l'onirisme salvatge de Pippi Långstrump, ja podem dir que tenim una cosa en comú amb l'Alicia (tutegem-la, no?). No ens ha d'estranyar, esclar, perquè per als suecs el personatge que Astrid Lindgren va crear el 1945 és un clàssic entranyable i ubic que és fins i tot al bitllet de 20 corones. Els va costar: inicialment va ser condemnada pels defensors dels valors tradicionals, que entenien que la literatura infantil ha de ser sempre moralitzant. Però en la terra de Nils Holgersson i el seu meravellós viatge (apunteu, apunteu), un altre clàssic infantil escrit per Selma Lagerlöf el 1907, es va imposar com un modern clàssic. Si li comentem a l'Alicia que (“per cert...” Selma Lagerlöf, autora també de *La saga de Gösta Berling*, va ser la primera dona que va guanyar el Nobel de literatura el 1909, guanyarem uns quants punts. Astrid Lindgren, per la seva banda, va seguir escrivint i venent, fins al punt de convertir-se avui en l'escriptora sueca més llegida, de qual-sevol gènere o època, amb més de 100 milions de llibres venuts, i traduïda a més de 80 llengües.

De fet, els aspectes més interessants de la tradició literària sueca, a part de la literatura infantil i juvenil, són la qualitat de la seva prosa modernista i realista –en la qual destaca, clarament, August Strindberg, i els seus epígons– i el naixement d'un nou corrent dins de la novel·la negra, de la mà, a partir dels anys 60, d'autors amb un discurs social i cultural alternatiu, crític amb la societat i el model de vida suec, com la parella Maj Sjöwall i Per Wahlöö, que van revolucionar la novel·la nòrdica amb la sèrie *Novel·la d'un crim*, concebuda com un projecte polític. Marxistes com eren, van planificar minuciosament cadascuna d'aquestes deu peces narratives. L'objectiu era criticar el liberalisme capitalista i la socialdemocràcia sueca, que segons ells havia traït la classe treballadora. El protagonista de les novel·les és Martin Beck, un antiheroi, primer inspector i després comissari de la Brigada d'Homicidis d'Estocolm. No es poden entendre els posteriors èxits de Henning Mankell –Wallander ha après de Beck, però és molt més nihilista-, Åsa Larsson, Camilla Läckberg o Stieg Larsson (amb diferències de qualitat evidents, crec, entre ells, però en canvi ben clarament influïts per un passat comú que entronca la novel·la de misteri amb el discurs social) sense Sjöwall i Wahlöö.

per David Vidal

La literatura sueca ha donat grans noms al llarg de l'últim segle. En repassem alguns incloent-hi una derivació final noruega de la mà de Karl Ove Knausgård, el fenomen literari nòrdic del moment

Si hem de generalitzar, podem dir que la literatura sueca, des de mitjans del XIX, havia optat per models d'estil concisos, introspectius, escènics, allunyats de la prosa exuberant del realisme rus i de la tradició romàntica i gòtica alemanya, de la qual els suecs s'havien alimentat en les dècades anteriors, com havia fet Dinamarca i altres països nòrdics. D'aquests anys del XIX cal destacar la figura de Carl Jonas Love Almqvist, poeta romàntic, feminista primerenc, viatger... Des del 1838 va publicar un seguit d'històries en què atacava institucions tradicionals com el matrimoni o l'Església; la seva lectura us resultarà interessant encara avui en dia. Fa pocs anys, per exemple, la seva novel·la *Det går an* va ser tot un èxit a Alemanya.

Si arribeu ja a la vostra planta i les estratègies no han funcionat, li podeu comentar a l'Alicia –gran lectora de poesia– que sou fans del geni poètic del seu compatriota Tomas Tranströmer, també premi Nobel, i mort tot just fa un any. Tranströmer va rebre el guardó quan ja era un poeta retirat –com també, per cert, va dir l'any passat Patrick Modiano–, que havia abandonat la paraula com un Lord Chandos contemporani. Abans que això passés, els seus versos plens d'una musicalitat lluminosa, purs, discontinus... amb alguna deriva surrealista, amb aroma de la poesia d'Eliot o de Pound, havien captivat no només els suecs sinó tot l'àmbit de la literatura escandinava, on abans del Nobel ja era una referència ineludible. En català el podeu llegir a *La plaça salvatge* i a l'antologia *Poetes suecs del segle XX*.

Els suecs disfruten d'una generació d'escriptors nascuts als anys 30 i 40 que han escrit novel·les magistrals, com Per Olov Enquist, que molts consideren un dels dramaturgs i novel·listes europeus més dotats per abordar drames personals amb un lirisme contingut i dur. La seva *El àngel caído* mereix una lectura reposada, i ha sigut el dramaturg suec més representat de la història (amb estrenes d'impacte a Broadway). Com Enquist, caldria conèixer el prolífic poeta i novel·lista Lars Gustafsson, que és una de les figures centrals de la literatura sueca *highbrow*, mort fa una mica més d'un mes. De fet, es fa difícil deslligar la tradició literària sueca i la seva realitat actual de la resta de literatures escandinaves. La influència que, en el seu moment, van exercir autors com el noruec Henrik Ibsen es veu reproduïda, per exemple, per la fascinació actual pel també noruec Karl Ove Knausgård, autor d'un sèrie de sis llibres entre l'autobiografia i l'autoficció; els que s'han editat en català i castellà (*La meva lluita*, *La mort del pare*) han sigut també èxit de vendes a Catalunya. Si citeu aquest nom en aquell imaginari ascensor esteu perduts; com passa amb la majoria de dones (sorprenentment, perquè els seus llibres estan escrits des d'una flagrant masculinitat), si parleva de Karl Ove Knausgård posarà els ulls en blanc i dirà que l'adora.

Ding-dong. Planta baixa. ■

